

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

KDY A JAK ŽÁDAT O INVALIDNÍ DŮCHOD PRÁVA A POVINNOSTI OBČANA

1. Co je invalidní důchod, kdo, kdy a kde o něj může žádat

Invalidní důchod (ID) je jedním z důchodů poskytovaných státem z důchodového pojištění vyplácených Českou správou sociálního zabezpečení (ČSSZ). Zažádat o něj může příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení (v Praze Pražskou, v Brně Městskou, dále jen OSSZ) každý občan-pojištěnec (dále jen občan), který se domnívá, že v důsledku změny zdravotního stavu je omezena jeho schopnost vykonávat pracovní činnost. Invalidní důchod lze získat za splnění daných podmínek. Jednou z nich je tzv. zjištění invalidity, jemuž předchází proces posuzování invalidity (více bod 2.). Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje po přiznání invalidity, a to z období před jejím vznikem (§ 40, zákon č. 155/1995 Sb.). Pojištění se nevyžaduje jedině v případech, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání (více na www.cssz.cz).

2. Podání žádosti o ID, proces posuzování, posudek o invaliditě

Žádost o ID musí podat sám občan. Je vhodné, když tak učiní po konzultaci se svým ošetřujícím lékařem, který zná jeho zdravotní stav. Žádost s občanem sepisují na OSSZ příslušné podle místa jeho trvalého pobytu. V žádosti občan uvádí údaje o dobách pojištění od ukončení povinné školní docházky do současné doby, především ty neuvedené na informativním osobním listu důchodového pojištění, má-li ho občan k dispozici. Občan zároveň uvede do žádosti dobu výkonu péče o osobu závislou, bylo-li mu v minulosti vydáno rozhodnutí příslušné správy sociálního zabezpečení prokazující tuto péči.

Pokud občan s ohledem na svůj zdravotní stav není schopen podat žádost sám, mohou ji s jeho souhlasem a s potvrzením ošetřujícího lékaře podat rodinní příslušníci, případně zmocněnec na základě plné moci.

2.1. Potřebné dokumenty

Při podání žádosti o ID je nutné předložit:

- **občanský průkaz**, u cizinců pas či povolení k pobytu,
- **doklady o studiu**, popřípadě učení (i nedokončeném),
- muži předkládají **doklady o výkonu vojenské (civilní) služby**,
- občané, kteří pečovali **o děti do 4 let věku**, předkládají **doklady prokazující dobu péče o ně** (rodný list dítěte nebo jiný doklad o vztahu k dítěti) a **čestné prohlášení** (podává se na předepsaném tiskopise),
- potvrzení zaměstnavatele **o vyplácených náhradách za ztrátu na výdělku** po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání),
- potvrzení zaměstnavatele **o zvláštním příspěvku horníkům**, vypláceném před rokem 1996,

- pokud občan chce důchod vyplácet **na účet u peněžního ústavu**, musí k žádosti přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „*Žádost o zařizení výplaty důchodu poukazem na účet*“,
- doklady prokazující **zaměstnání v cizině**, pokud je občan vlastní,
- chybí-li některé doby pojištění, předkládá občan **náhradní doklady**, které prokazují výdělečnou činnost, tj. potvrzení zaměstnavatele, pracovní smlouvy, svědecké prohlášení aj.
- **zaměstnavatel** je povinen při podání žádosti o důchod svého zaměstnance na výzvu OSSZ předložit jeho **evidenční list důchodového pojištění** a vyplněný tiskopis **Potvrzení zaměstnavatele** dle § 83 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.

2.2. Proces posuzování a posudek o invaliditě

Na základě podání žádosti o ID začíná proces posuzování invalidity. Během něj ošetřující lékař pro potřeby OSSZ zpracovává a vydává podklady o zdravotním stavu občana. Sám žadatel může OSSZ předložit lékařské zprávy a nálezy, které má u sebe a považuje je za významné. Kromě toho je důležitým podkladem pro vypracování posudku vyplněný tzv. profesní dotazník obsahující informace o kvalifikaci občana a o době a druhu vykonávaných zaměstnání/výdělečných činnostech. Žadateli jej k vyplnění zašle OSSZ (více bod 3.1.).

Posouzení zdravotního stavu provádí posudkový lékař. Výsledkem tohoto procesu je **posudek o invaliditě**. OSSZ posudek postupuje spolu s žádostí na ČSSZ, která na jejím základě rozhodne o nároku na invalidní důchod. OSSZ posudek zašle také posuzovanému občanovi, a to do 7 dnů od jeho vypracování. Je důležité vědět, že posudek je „pouze“ jedním z podkladů pro rozhodnutí o nároku na invalidní důchod, které učiní ČSSZ. **Proti posudku o zdravotním stavu proto není možné se odvolat ani podat námítky**. Vždy je třeba vyčkat až na samotné rozhodnutí ČSSZ o nároku na invalidní důchod (tj. přiznání/změna/zamítnutí - více bod 4.) a až poté, v případě nesouhlasu s ním, využít řádné opravné prostředky (více bod 5.).

3. Povinnosti občana po podání žádosti o invalidní důchod

Pokud občan žádá o ID poprvé, invalidita se posuzuje při tzv. **zjišťovací lékařské prohlídce**. U občana s již přiznaným invalidním důchodem pak OSSZ posuzuje invaliditu (zda/jak se změnil zdravotní stav, pracovní schopnost, případně stupeň invalidity) na tzv. **kontrolní lékařské prohlídce**. Lidé se mylně domnívají, že u této „prohlídky“ musí být osobně. Vzhledem k tomu, že OSSZ během ní vyhodnocuje výhradně veškeré vyžádané a dodané zdravotní zprávy a podklady z předchozích vyšetření žadatelů, jejich osobní účast není proto nutná, může jít o tzv. **posouzení v nepřítomnosti**.

3.1. Pro účely posouzení poklesu pracovní schopnosti (tj. posuzování invalidity) musí občan předložit OSSZ veškeré lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které má k dispozici, dále sdělit údaje o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech, předchozích výdělečných činnostech a změnách ve sdělených skutečnostech, k nimž došlo od případného předchozího posouzení poklesu pracovní schopnosti (vyplnit tzv. profesní dotazník).

3.2. Pokud OSSZ vyzve občana k doplňujícím vyšetřením jeho zdravotního stavu např. u dalších odborných lékařů, musí je absolvovat. Kdyby požadovaná vyšetření odmítl podstoupit, může být řízení ve věci žádosti o invalidní důchod přerušeno (anebo u příjemce invalidního důchodu může být zastavena již probíhající výplata invalidního důchodu).

4. Rozhodnutí o invalidním důchodu, stupně invalidity

Na základě žádosti o invalidní důchod a výše popsaného procesu posuzování invalidity vydá ČSSZ rozhodnutí ve věci nároku a výše invalidního důchodu (tj. přiznání/změnu/odejmutí) a v písemné formě ho zašle občanovi. Podat opravný prostředek proti němu je možné do 30 dnů ode dne doručení (více bod 5.).

4.1. Stupně invalidity

ČSSZ stanovuje stupeň invalidity a míru poklesu pracovní schopnosti po zhodnocení všech doložených a zjištěných skutečností, postupuje přitom vždy v souladu se zákonem. Invalidita a její uznaný stupeň nemusí být trvalé. Obecně lze říci, že zdravotní a funkční postižení se může měnit. Buď může narůstat jeho negativní dopad na schopnost občana pracovat a jeho pracovní schopnost se tak může snižovat a stupeň invalidity zvyšovat. Nebo se naopak zdravotní stav občana vlivem léčby může zlepšit, což má příznivý dopad na jeho schopnost pracovat. V takových případech může dojít k obnovení pracovní schopnosti a jejího rozsahu, následně i ke snížení stupně invalidity.

Stupně invalidity při poklesu pracovní schopnosti občana:

- **invalidita prvního stupně** - pokles nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %,
- **invalidita druhého stupně** - pokles nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %,
- **invalidita třetího stupně** - pokles nejméně o 70 %.

5. Nesouhlas s rozhodnutím, námítky, žaloba

5.1. Možnost podání námitek

Pokud občan nesouhlasí s rozhodnutím ČSSZ o invalidním důchodu, může proti němu písemně podat opravný prostředek. Řádným opravným prostředkem jsou v tomto případě tzv. námítky, uplatněné do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Námítky musí obsahovat náležitosti podle správního řádu, je možné je zaslat či odevzdat na kterékoliv OSSZ nebo přímo na Ústředí ČSSZ, Křížová 25, 225 08 Praha 5.

Po obdržení rozhodnutí ČSSZ o invalidním důchodu se v rámci řízení o námitkách občan může domáhat i přezkoumání zdravotního stavu.

O námitkách ČSSZ rozhoduje ve lhůtách podle správního řádu, tj. do 30 - 60 dnů podle složitosti případu. Lhůta pro vydání rozhodnutí začíná plynout dnem doručení námitek na ČSSZ. Pokud je k rozhodnutí o námitkách nutné další posouzení zdravotního stavu občana, prodlužuje se lhůta pro rozhodnutí o 60 dnů. Lhůta se prodlužuje rovněž o dobu probíhajícího šetření. Důležité je, že se na řízení o námitkách nemohou podílet (ani v něm rozhodovat) osoby, které se již účastnily řízení o vydání rozhodnutí občanem napadeného.

5.2. Možnost podání žaloby

Teprve po absolvování námitkového řízení a v případě nesouhlasu s jeho výsledkem je možné podat žalobu. Pokud tedy občan nesouhlasí ani s rozhodnutím, které bylo vydáno v námitkovém řízení, může podat soudní žalobu. Pro účely soudního řízení posudek vypracovává posudková komise MPSV (PK MPSV).

Podrobnější informace naleznete na webových stránkách ČSSZ: www.cssz.cz.

Informace v letáku jsou zjednodušené a vycházejí z právních předpisů účinných ke dni jeho vydání. Jejich plné znění je uvedeno v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a ve vyhlášce č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity a zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Konkrétní případy a situace vysvětlí klientům pracovníci okresních správ sociálního zabezpečení.

Schéma 1: Proces vyřízení žádosti o invalidní důchod

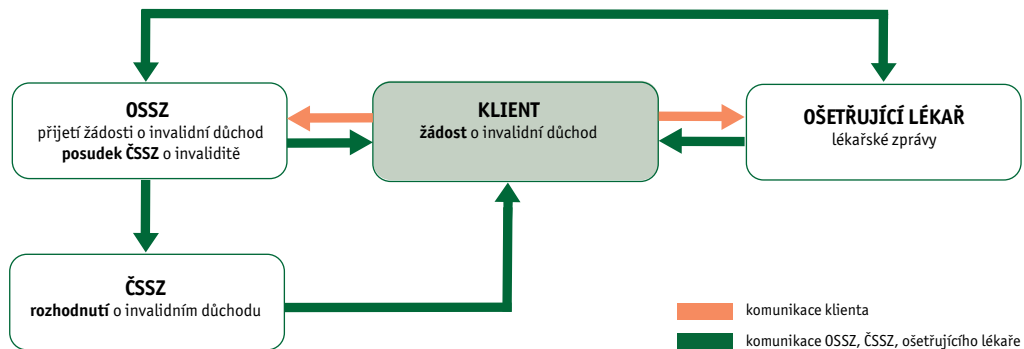
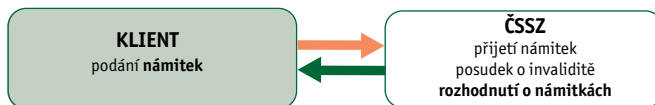

Schéma 2: Podání námitek, žaloby

1. krok

2. krok

